Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MACIEJ SZPUNAR
prednesené 16. apríla 2015 [1]

Vec C-4/14

Christophe Bohez
proti
Ingrid Wiertzovej

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Korkein oikeus (Fínsko)]

„Súdna spolupráca v občianskych veciach — Nariadenie (ES) č. 44/2001 — Súdna právomoc a výkon rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach — Vylúčené veci — Rodinné právo — Nariadenie (ES) č. 2201/2003 — Právomoc, uznávanie a výkon rozhodnutí vo veciach rodičovských práv a povinností — Rozhodnutie o práve styku, v ktorom je uložená pokuta — Vymáhanie pokuty“

I – **Úvod**

1. Korkein oikeus (Najvyšší súd Fínska) sa pýta Súdneho dvora jednak na uplatnenie nariadenia (ES) č. 44/2001 [2] na výkon súdneho rozhodnutia, ktoré bolo vydané v niektorom členskom štáte, v inom členskom štáte, ak toto rozhodnutie ukladá pokutu na účely zabezpečenia vykonateľnosti práva styku, a jednak na podmienky vymáhania takej pokuty.

2. Z globálneho hľadiska táto vec poukazuje na ťažkosti spojené s vymedzením režimu uplatniteľného na pokutu v rámci systému uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí v Európskej únii. Tieto ťažkosti sa môžu prehĺbiť v konkrétnom prípade, keď je právom zabezpečeným pokutou právo rodiča na styk s dieťaťom. Za týchto okolností má Súdny dvor odpovedať na prejudiciálne otázky položené vnútroštátnym súdom.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — Nariadenie Rady z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42).

II – **Právny rámec**

A – *Právo Únie*

1. Nariadenie č. 44/2001

3. Článok 1 nariadenia č. 44/2001, ktorý sa týka predmetu úpravy tohto nariadenia, v odseku 1 a odseku 2 písm. a) stanovuje:

„1. Toto nariadenie sa uplatní v občianskych a obchodných veciach bez ohľadu na povahu súdu alebo tribunálu. Neuplatní sa najmä na daňové, colné a správne veci.

2. Nariadenie sa neuplatní na

a) osobný stav a právnu spôsobilosť fyzických osôb, majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku, dedenia zo závetu alebo zo zákona;“

4. Článok 45 ods. 2 a článok 49 nariadenia č. 44/2001 sú súčasťou kapitoly III nazvanej „Uznávanie a výkon“.

5. Článok 45 ods. 2 tohto nariadenia stanovuje:

„2. Za žiadnych okolností sa nesmie cudzí rozsudok skúmať z hľadiska rozhodnutia vo veci samej.“

6. Článok 49 uvedeného nariadenia znie takto:

„Cudzí rozsudok, ktorým sa ukladá pokuta, je vykonateľný v členskom štáte, v ktorom sa o výkon žiada, len vtedy, ak výšku platby určili s konečnou platnosťou súdy štátu pôvodu.“

2. Nariadenie (ES) č. 2201/2003

7. Článok 1 nariadenia (ES) č. 2201/2003 [3] vymedzuje rozsah pôsobnosti tohto nariadenia takto:

„1. Toto nariadenie sa uplatňuje bez ohľadu na povahu súdu v občianskych veciach, ktoré sa vzťahujú na:

…

b) nadobúdanie, výkon, prenesenie, obmedzenie alebo odňatie rodičovských práv a povinností.

2. Záležitosti uvedené v odseku 1 písm. b) sa môžu týkať najmä:

a) opatrovníckeho práva a práva styku s dieťaťom;

…“

8. V článku 26 tohto nariadenia sa uvádza:

„Za žiadnych okolností sa nesmie rozsudok preskúmať z hľadiska rozhodnutia vo veci samej.“

3 — Nariadenie Rady z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243).

9. Pokiaľ ide o vykonateľnosť rozhodnutí týkajúcich sa práva styku, článok 28 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 stanovuje:

„Rozsudok o výkone rodičovských práv a povinností k dieťaťu vydaný v členskom štáte, ktorý je vykonateľný v tomto členskom štáte a ktorý bol doručený, sa vykoná v inom členskom štáte, ak tam bol vyhlásený za vykonateľný na návrh zainteresovaného účastníka.“

10. Na určité rozhodnutia týkajúce sa práva styku možno uplatniť osobitný režim. Článok 41 ods. 1 prvý pododsek tohto nariadenia stanovuje:

„Právo styku…, priznané vykonateľným rozsudkom vydaným v členskom štáte, sa uznáva a je vykonateľné v inom členskom štáte bez potreby vyhlásenia za vykonateľné a bez možnosti namietať proti jeho uznaniu, ak bol rozsudok osvedčený v členskom štát [štáte – *neoficiálny preklad*] pôvodu podľa odseku 2.“

11. Článok 47 toho istého nariadenia spresňuje:

„1. Vykonanie [vykonávacie konanie – *neoficiálny preklad*] sa riadi právnym poriadkom členského štátu výkonu.

2. Akýkoľvek rozsudok vynesený súdom iného členského štátu a vyhlásený za vykonateľný podľa oddielu 2 alebo osvedčený v súlade s článkom 41 ods. 1… sa vykoná v členskom štáte výkonu za rovnakých podmienok, ako keby bol vynesený v tomto členskom štáte.

…“

B – *Belgické právo*

12. Pokutu upravujú články 1385a až 1385g belgického Súdneho poriadku (Code judiciaire, ďalej len „Súdny poriadok“).

13. Článok 1385a Súdneho poriadku stanovuje:

„Súd môže na návrh účastníka konania uložiť druhému účastníkovi konania pre prípad, ak nedôjde k splneniu hlavnej povinnosti, povinnosť zaplatiť peňažnú sumu nazývanú pokuta bez toho, aby bol dotknutý prípadný nárok na náhradu škody. …“

14. Článok 1385b Súdneho poriadku znie takto:

„Súd môže stanoviť pokutu buď ako jednorazovú sumu, alebo ako sumu určenú časovou jednotkou alebo porušením povinnosti. V týchto dvoch posledných uvedených prípadoch súd môže určiť aj sumu, po prekročení ktorej povinnosť platiť pokuty stráca účinnosť.“

15. V článku 1385c Súdneho poriadku sa uvádza:

„Pokuta, ktorá sa stala splatnou, patrí v celom rozsahu účastníkovi konania, ktorého návrhu sa vyhovelo. Tento účastník konania ju môže vymáhať na základe titulu, v ktorom je uložená. …“

16. Článok 1385d Súdneho poriadku je sformulovaný takto:

„Súd, ktorý uložil pokutu, ju môže na návrh povinného zrušiť, odložiť jej splatnosť na termín, ktorý určí, alebo ju znížiť, ak je pre povinného plnenie hlavnej povinnosti trvalo alebo prechodne, úplne alebo čiastočne nemožné. Pokiaľ sa pokuta stala splatnou pred vznikom nemožnosti, súd ju nemôže zrušiť ani znížiť.“

17. Keďže exekučným titulom, ktorý umožňuje vymáhať pokutu, je súdne rozhodnutie, ktorým sa pokuta ukladá (článok 1385c Súdneho poriadku), oprávnený sa nemusí pred výkonom rozhodnutia domáhať určenia výšky pokuty.

18. V prípade, ak povinný uplatní námietky, oprávnený musí preukázať, že namietaná povinnosť nie je splnená. Prináleží teda súdu, ktorý rozhoduje o výkone rozhodnutia, aby posúdil, či sú splnené podmienky vymožiteľnosti pokuty.

C – *Fínske právo*

19. Vo fínskom práve pokutu uloženú na zabezpečenie vykonateľnosti práva styku upravuje zákon o výkone rozhodnutí týkajúcich sa opatrovníckeho práva a práva styku (lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annettu laki, ďalej len „TpL“), ako aj zákon o pokutách (uhkasakkolaki, ďalej len „zákon o pokutách“), pokiaľ je tento zákon uplatniteľný.

20. Na základe § 16 ods. 2 TpL súd, ktorý po vyhlásení rozhodnutia o práve styku rozhoduje o výkone tohto práva, môže uložiť povinnému v konaní o výkone rozhodnutia povinnosť splniť rozhodnutie pod hrozbou pokuty.

21. Pokuta sa spravidla stanovuje ako jednorazová suma. Ak je na to osobitný dôvod, jej výška môže byť však aj pohyblivá (§ 18 ods. 1 a 2 TpL).

22. Pokuta sa vždy musí zaplatiť štátu, a nie druhému účastníkovi konania.

23. Na základe ďalšieho návrhu navrhovateľa môže súd nariadiť zaplatenie pokuty, ktorá bola stanovená, ak rozhodne, že tento návrh je dôvodný. Zaplatenie pokuty nemožno nariadiť, ak povinný preukáže, že mal oprávnený dôvod na nesplnenie povinnosti, alebo ak medzičasom došlo k splneniu povinnosti (§ 19 ods. 1 a 2 TpL).

24. Súd môže znížiť sumu pokuty, ktorá sa má zaplatiť, v porovnaní s pôvodne stanovenou sumou, ak bola hlavná povinnosť v podstatnej časti splnená alebo ak došlo k podstatnému zníženiu platobnej schopnosti povinného alebo ak existuje iný oprávnený dôvod na zníženie sumy pokuty (§ 11 zákona o pokutách).

25. § 12 ods. 2 zákona o pokutách umožňuje orgánu, ktorý uložil pokutu, zrušiť predmetné rozhodnutie a v plnom rozsahu alebo čiastočne opätovne preskúmať vec, ak sa zmenia okolnosti, ak vyjdú najavo nové podstatné skutočnosti alebo ak rozhodnutie spočívalo na zjavne nesprávnom uplatnení zákona.

III – **Skutkové okolnosti sporu vo veci samej, prejudiciálne otázky a konanie pred Súdnym dvorom**

26. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že pán Christophe Alfons Adrien Bohez a pani Ingrid Wiertz uzavreli manželstvo v Belgicku 16. mája 1997 a majú dve deti. Manželstvo bolo rozvedené v roku 2005 a pani Wiertz sa odsťahovala do Fínska.

27. Tribunal de première instance de Gand (Súd prvého stupňa v Gente, Belgicko) vydal 28. marca 2007 rozhodnutie o opatrovníckom práve, bydlisku, práve styku a výživnom týkajúcom sa detí (ďalej len „rozhodnutie z 28. marca 2007“). Vo svojom rozhodnutí uložil pokutu na zabezpečenie vykonateľnosti práva styku priznaného pánovi Bohezovi. Podľa tohto rozhodnutia sa mala pánovi Bohezovi zaplatiť suma 1 000 eur na dieťa za každý deň, v ktorý mu dieťa nebolo odovzdané. Maximálna suma pokuty bola stanovená na 25 000 eur.

28. Pán Bohez podal na fínskych súdoch návrh, aby pani Wiertzovej uložili povinnosť zaplatiť mu pokutu uloženú v rozhodnutí z 28. marca 2007, konkrétne 23 398,69 eura, za návštevy, ktoré sa neuskutočnili, alebo aby vyhlásili toto rozhodnutie za vykonateľné vo Fínsku. Na podporu svojho návrhu v konaní pred Itä-Uudenmaan käräjäoikeus (Súd prvého stupňa v Itä Uusimaa) uviedol, že sa neuskutočnili mnohé návštevy, takže sa už dosiahla maximálna suma pokuty stanovená v tomto rozhodnutí. Vychádzajúc zo skutočnosti, že v belgickom práve vymáhanie pokuty uskutočňujú priamo exekučné orgány bez toho, aby bolo potrebné nové súdne konanie, sa domnieval, že jeho návrh treba považovať za návrh na vymoženie vymáhateľnej peňažnej pohľadávky, ktorý z tohto dôvodu spadá do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001.

29. Pani Wiertz namietala, že platobná povinnosť nebola s konečnou platnosťou potvrdená belgickým súdom, a preto rozhodnutie nie je vykonateľné. Nijaký orgán nekonštatoval existenciu pochybení, ktoré by mohli viesť k vzniku povinnosti zaplatiť pokutu. Pani Wiertz tiež tvrdila, že nijako nebránila návštevám uvedeným v rozhodnutí z 28. marca 2007.

30. Itä-Uudenmaan käräjäoikeus rozhodnutím z 8. marca 2012 konštatoval, že návrh sa netýka výkonu rozhodnutia o práve styku, ale len vymáhania pokuty uloženej na zabezpečenie vykonateľnosti rozhodnutia z 28. marca 2007. Z toho vyvodil, že tento návrh vzhľadom na to, že sa týka výkonu rozhodnutia, ktorým bol stanovený peňažný záväzok, spadá do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001. Itä-Uudenmaan käräjäoikeus však poukázal na to, že rozhodnutie z 28. marca 2007 – v rozpore s požiadavkami článku 49 nariadenia č. 44/2001 – stanovuje len opakovanú pokutu, ktorej konečná výška nebola stanovená, a preto vyhlásil návrh pána Boheza za neprípustný.

31. Helsingin hovioikeus (Odvolací súd v Helsinkách) rozhodnutím zo 16. augusta 2012 potvrdil rozhodnutie o odmietnutí návrhu pána Boheza pre neprípustnosť. V odôvodnení svojho rozhodnutia však dospel k iným záverom než súd prvého stupňa. Konštatoval, že návrh spadá do rámca výkonu rozhodnutia o práve styku, a rozhodol, že vzhľadom na článok 1 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 44/2001 sa na uvedený návrh nevzťahuje toto nariadenie, ale nariadenie č. 2201/2003. Preto vykonávacie konanie v prejednávanom prípade v súlade s článkom 47 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 upravuje fínske právo, konkrétne TpL.

32. Pán Bohez podal kasačný opravný prostriedok na Korkein oikeus (Najvyšší súd Fínska), pričom navrhol zrušiť rozhodnutie Helsingin hovioikeus a zopakoval svoje žalobné návrhy.

33. Za týchto podmienok Korkein oikeus rozhodnutím z 31. decembra 2013, doručeným do kancelárie Súdneho dvora 6. januára 2014, rozhodol o prerušení konania a položil Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 1 ods. 2 nariadenia [č. 44/2001] vykladať v tom zmysle, že spory, v ktorých ide o vymáhanie pokuty, ktorá bola uložená v rozhodnutí týkajúcom sa opatrovníckeho práva alebo práva styku na účely zabezpečenia vykonateľnosti hlavnej povinnosti, nespadajú do pôsobnosti uvedeného nariadenia?

2. Ak vyššie uvedené spory spadajú do pôsobnosti nariadenia [č. 44/2001], má sa článok 49 tohto nariadenia vykladať v tom zmysle, že pokuta stanovená za každý deň, ktorá je v členskom štáte pôvodu vykonateľná priamo v stanovenej výške, ktorej konečná výška sa však môže meniť na základe návrhu alebo tvrdení povinného, je v [inom] členskom štáte vykonateľná až vtedy, keď sa v členskom štáte pôvodu osobitne určí jej konečná výška?

3. Ak vyššie uvedené spory nespadajú do pôsobnosti nariadenia [č. 44/2001], má sa článok 47 ods. 1 nariadenia [č. 2201/2003] vykladať v tom zmysle, že na opatrenia na zabezpečenie vykonateľnosti rozhodnutí, ktoré sa týkajú opatrovníckeho práva a práva styku, sa vzťahuje vykonávacie konanie v zmysle tohto ustanovenia, ktoré sa riadi právnym poriadkom členského štátu výkonu, alebo ich možno považovať za neoddeliteľnú súčasť rozhodnutia o opatrovníckom práve a práve styku, ktoré je podľa nariadenia [č. 2201/2003] priamo vykonateľné v tomto inom členskom štáte?

4. Keď sa navrhuje vymáhanie pokuty v inom členskom štáte, musí sa žiadať, aby sa v členskom štáte pôvodu osobitne stanovila konečná výška vymáhateľnej pokuty, a to aj vtedy, keď sa na vymáhanie tejto pokuty nevzťahuje nariadenie [č. 44/2001]?

5. Ak je pokuta uložená na účely zabezpečenia vykonateľnosti práva styku vykonateľná v inom členskom štáte bez toho, aby v členskom štáte pôvodu bola osobitne stanovená konečná výška vymáhateľnej pokuty,

   a) je napriek tomu podmienkou vymáhania pokuty posúdenie toho, či bolo právo styku porušené z dôvodov, ktorých zohľadnenie bolo vzhľadom na práva dieťaťa nevyhnutné, a

   b) ak áno, ktorý súd je príslušný na posúdenie týchto okolností, presnejšie povedané

      i) je právomoc súdu štátu výkonu vždy obmedzená len na posúdenie toho, či sa údajné porušenie práva styku zakladalo na dôvode, ktorý výslovne vyplýva z rozhodnutia vo veci samej, alebo

      ii) vyplýva z práv dieťaťa chránených v Charte základných práv Európskej únie, že súd štátu výkonu má rozsiahlejšiu právomoc alebo povinnosť posúdiť, či bolo právo styku porušené z dôvodov, ktorých zohľadnenie bolo nevyhnutné na ochranu práv dieťaťa?“

34. Písomné pripomienky predložili účastníci konania vo veci samej, fínska, španielska a litovská vláda, ako aj Európska komisia.

35. Pán Bohez, fínska vláda, ako aj Komisia tiež predniesli svoje ústne pripomienky na pojednávaní, ktoré sa konalo 8. januára 2015.

IV – **Analýza**

36. Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Korkein oikeus, vyvoláva v podstate dva problémy súvisiace s výkonom súdneho rozhodnutia, ktoré bolo vydané v niektorom členskom štáte, v inom členskom štáte, ak toto rozhodnutie ukladá na účely zabezpečenia vykonateľnosti práva styku, tak ako ho stanovil súd štátu pôvodu, pokutu, ktorej výška je pohyblivá.[4] Prvý problém sa týka nariadenia uplatniteľného na takú pokutu a druhý podmienok vymáhania tejto pokuty.

4 — V prejednávanom prípade je suma určená podľa počtu porušení povinnosti a počtu detí, avšak jej výška je obmedzená. Pozri bod 27 týchto návrhov.

37. V tejto súvislosti považujem za potrebné preskúmať najprv stále citlivú otázku kvalifikácie pokuty vo fínskom a v belgickom práve s cieľom vymedziť v prejednávanom prípade režim uplatniteľný na také opatrenie v rámci systému uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí v Únii.

A – *Úvodné poznámky týkajúce sa právnej povahy pokuty*

38. V prvom rade musím pripomenúť, že výlučne vnútroštátny súd má právomoc zistiť a posúdiť skutkový stav veci, ktorú prejednáva, ako aj vykladať a uplatňovať vnútroštátne právo. [5]

39. Za týchto okolností je potrebné po prvé poznamenať, že pokuta je inštitútom známym vo viacerých členských štátoch [6], a to platí aj pre pokutu na zabezpečenie práva styku [7]. Z porovnania vnútroštátnych právnych poriadkov, ktoré upravujú pokutu, vyplývajú mnohé spoločné znaky, ale aj veľké rozdiely. [8] Tak je to okrem iného v prípade fínskeho a belgického práva, ktoré sú predmetom sporu vo veci samej. [9]

40. Pokiaľ ide po druhé o spoločné znaky týchto dvoch vnútroštátnych právnych poriadkov, z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že pokuta má akcesorickú povahu vo vzťahu k hlavnej povinnosti, že ju musí schváliť súd [10] a že vyvíja finančný tlak na povinného, aby splnil súdne rozhodnutie, z ktorého mu vyplývajú povinnosti. Vo fínskom a belgickom [11] práve má totiž pokuta donucovací charakter a je splatná len na základe nesplnenia súdneho rozhodnutia. Práve vzhľadom na tento donucovací charakter sa pokuta podobá opatreniu na výkon rozhodnutia. [12]

5 — Rozsudok Econord (C-182/11 a C-183/11, EU:C:2012:758, bod 21).

6 — Pozri články 1050 a 1050[1] poľského Občianskeho súdneho poriadku, články 709 a 711 španielskeho Občianskeho súdneho poriadku, články L 131-1 až 131-4 francúzskeho Civilného exekučného poriadku a § 888 nemeckého Občianskeho súdneho poriadku. Pozri najmä GRZEGORCZYK, P.: Egzekucja świadczeń polegających na wykonaniu lub zaniechaniu czynności w państwach europejskich. In: GRZEGORCZYK, P., KNOPPEK, K., WALASIK, M. (ed.): *Proces Cywilny. Nauka, kodyfikacja, praktyka*. Warszawa, 2012, s. 1021 až 1055, a RAMIEN, O.: *Rechtsverwirklichung durch Zwangsgeld*. Tübingen: J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1992.

7 — Pozri články 598[15] a 598[16] poľského Občianskeho súdneho poriadku.

8 — S výnimkou belgického, luxemburského a holandského práva, ktoré sú v tomto smere totožné. Pozri PAYAN, G.: *Droit européen de l'exécution en matière civile et commerciale*. Bruxelles: Bruylant, 2012, s. 172 až 184. Ustanovenia o pokutách totiž vyplývajú zo zákona z 31. januára 1980 o schválení Beneluxského dohovoru o jednotnom zákone o pokutách a prílohy (jednotný zákon o pokutách), podpísaných 26. novembra 1973 v Haagu [loi du 31 janvier 1980 portant approbation de la Convention Benelux portant loi uniforme relative à l'astreinte, et de l'Annexe (loi uniforme relative à l'astreinte), signées à la Haye le 26 novembre 1973] (*Moniteur belge* z 20. februára 1980, s. 2181).

9 — Na zhody a rozdiely, ktoré existujú medzi vnútroštátnymi právnymi poriadkami uplatniteľnými na pokuty, už poukázali rôzne dôvodové správy vydané k Dohovoru z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32, ďalej len „Bruselský dohovor") a k nariadeniu č. 44/2001. Pozri v tejto súvislosti správu vypracovanú P. Schlosserom týkajúcu sa Dohovoru o pristúpení Dánskeho kráľovstva, Írska a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska k Dohovoru o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, ako aj k protokolu týkajúceho sa jeho výkladu Súdnym dvorom, podpísaného v Luxemburgu 9. októbra 1978 (Ú. v. ES C 59, 1979, s. 132), ako aj správu o uplatňovaní nariadenia č. 44/2001 v členských štátoch (Heidelberská správa), ktorú zostavili B. Hess, T. Pfeiffer a P. Schlosser (München, 2007). V tejto súvislosti pozri tiež dôvodovú správu k Dohovoru o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, podpísanému v Lugane 30. októbra 2007 (Ú. v. EÚ C 319, 2009, s. 46).

10 — Pozri článok 1385a Súdneho poriadku a § 16 ods. 2 TpL.

11 — Belgické právo vymedzuje pokutu ako „akcesorickú povinnosť zaplatiť peňažnú sumu uloženú súdom s cieľom vyvinúť tlak na povinného, aby splnil povinnosť, ktorá mu bola uložená". Pozri VAN OMMESLAGHE, P.: Les obligations – Examen de jurisprudence (1974-1982) – Les obligations. In: *Revue critique de jurisprudence belge*, 1986, č. 94, s. 198, a van COMPERNOLLE, J.: *L'astreinte*. Larcier, 2007, s. 33. Podľa belgickej právnej náuky teda pokuta spočíva v „donucovacom prostriedku vyhradenom súdu na zabezpečenie toho, aby adresát rešpektoval príkaz, ktorý mu je určený". Pozri MOREAU-MARGRÈVE, I.: L'astreinte. In: *Annuaire de droit de Liège*, 1982, s. 14.

12 — Francúzska právna náuka označuje pokutu za opatrenie na „nepriamy" alebo „zmierny" výkon rozhodnutia. Pokuta sa totiž odlišuje od opatrení na nútený výkon rozhodnutia tým, že tieto opatrenia umožňujú veriteľovi vymôcť jeho pohľadávku bez akejkoľvek spolupráce dlžníka, zatiaľ čo finančný tlak, ktorý vyvoláva pokuta na dlžníka, má za cieľ motivovať ho k dobrovoľnému splneniu rozhodnutia. V tejto súvislosti nezaplatenie súm splatných na základe pokuty môže viesť veriteľov k využitiu opatrení na nútený výkon rozhodnutia s cieľom vymôcť tieto sumy. Pozri v tomto zmysle PAYAN, G.: c. d., s. 172. Niektorí autori označujú pokutu za normu, ktorá teda nespadá do oblasti donútenia, ktorou sa vyznačuje osobitný režim núteného výkonu rozhodnutí. Pozri CUNIBERTI, G.: Quelques observations sur le régime de l'astreinte en droit international privé. In: *Gazette du Palais*, 2009, č. 332, s. 2 a nasl.

41. Po tretie, čo sa týka spoločných znakov, z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že rozdiely medzi fínskymi a belgickými právnymi predpismi sa najmä týkajú jednak konania vedúceho k uloženiu a vymáhaniu pokuty a jednak určenia príjemcu peňažných súm splatných na základe pokuty. [13]

42. Pokiaľ ide v prvom rade o konanie vedúce k uloženiu a vymáhaniu pokuty, rozdiely sa týkajú najmä požiadavky a podmienok určenia výšky pokuty. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania totiž vyplýva, že v belgickom práve mechanizmus pokuty, ktorý je uplatniteľný aj v oblasti práva styku, vylučuje akékoľvek konanie na určenie výšky pokuty. [14] Inak povedané, príjemca sa nemusí pred výkonom rozhodnutia domáhať určenia výšky pokuty súdom. [15] Podľa článku 1385c Súdneho poriadku je totiž pokuta právoplatná a jej vymožiteľnosť je založená na súdnom rozhodnutí, v ktorom je uložená. Na základe tohto rozhodnutia – ak sú po jeho doručení splnené podmienky, ktoré sú v ňom uvedené – je pokuta v celom rozsahu splatná a možno ju vymáhať bez toho, aby bolo potrebné nové súdne rozhodnutie [16], a to aj v prípadoch, ak jej výšku treba určiť podľa časovej jednotky, napríklad podľa počtu dní, alebo podľa počtu porušení. [17] Na základe článku 1385d Súdneho poriadku sa preskúmanie pokuty spravuje zásadou, že pokutu môže zrušiť, zmeniť alebo zrušiť len súd, ktorý rozhodoval v konaní vo veci samej a uložil ju, a sumu stanovenú v rozhodnutí, ktorým sa ukladá pokuta, nemožno so spätnou účinnosťou znížiť. [18]

43. Naproti tomu podľa konštatovaní vnútroštátneho súdu a fínskej vlády vo fínskom práve je cieľom pokuty uvedenej v § 16 TpL vytvoriť motiváciu na uskutočnenie stretnutí medzi dieťaťom a navrhovateľom v súlade s rozhodnutím o práve styku. Rozhodnutie, ktorým sa nariaďuje povinnosť zaplatiť pokutu, sa vydáva po vydaní hlavného rozhodnutia a jeho predpokladom je, že navrhovateľ podá nový návrh. [19] Len v prípade námietok osoby povinnej zaplatiť pokutu totiž súd, ktorý rozhoduje o výkone rozhodnutia, preskúma, či si povinný úplne alebo čiastočne nesplnil svoju hlavnú povinnosť [20] a či je nesplnenie tejto povinnosti prípadne odôvodnené. Podľa § 19 ods. 2 TpL zaplatenie pokuty nemožno nariadiť, ak povinný preukáže existenciu oprávneného dôvodu, ktorý mu zabránil v splnení povinnosti, alebo ak medzičasom došlo k splneniu povinnosti. [21] Na rozdiel od belgického práva fínske právo umožňuje súdu opätovne preskúmať sumu pokuty a znížiť ju, ak bola hlavná povinnosť v podstatnej časti splnená, ak došlo k podstatnému zníženiu platobnej schopnosti povinného alebo ak existuje iný oprávnený dôvod na zníženie sumy pokuty. [22]

13 — Existuje tiež rozdiel medzi vnútroštátnymi právnymi poriadkami, pokiaľ ide o rozsah pôsobnosti pokuty. V niektorých právnych úpravách, najmä v belgickom, luxemburskom a holandskom práve, platí, že ak je hlavnou povinnosťou povinnosť zaplatiť peňažnú sumu, pokutu nemožno uložiť. Čo sa týka belgického práva, pozri v tejto súvislosti článok 1385a Súdneho poriadku. Naproti tomu vo francúzskom práve pokutu v zásade možno uložiť, ak povinnosť založená na exekučnom titule je nielen povinnosťou konať alebo zdržať sa konania, ale aj povinnosťou zaplatiť peňažnú sumu. Pozri PAYAN, G.: c. d., s. 177.

14 — Vo vnútroštátnom práve sa toto vylúčenie týka tak súdu, ktorý rozhoduje vo veci samej, ako aj súdu, ktorý rozhoduje o výkone rozhodnutia. Pozri van COMPERNOLLE, J.: c. d., s. 38 a 77.

15 — Odporca však môže napadnúť uplatnenie pokuty pred súdom, ktorý rozhoduje o výkone rozhodnutia, v súlade s článkom 1498 Súdneho poriadku. Tamže, s. 78.

16 — Pozri rozsudok belgického Cour de Cassation (Kasačný súd) z 25. septembra 2000. Pozri tiež van COMPERNOLLE, J.: c. d., s. 38.

17 — Príjemca pokuty má dôkazné bremeno, pokiaľ ide o splnenie podmienok vymožiteľnosti pokuty. Tento dôkaz sa v prípade námietok najčastejšie musí poskytnúť v konaní pred súdom, ktorý rozhoduje o výkone rozhodnutia. Tento súd dodatočne preskúma existenciu nesplnenia týkajúceho sa hlavnej povinnosti, ako aj zákonnosť opatrenia na výkon rozhodnutia prostredníctvom preskúmania podmienok vymožiteľnosti pokuty. Pozri van COMPERNOLLE, J.: c. d., s. 38 a 78.

18 — Pozri článok 598[16] ods. 1 druhú vetu poľského Občianskeho súdneho poriadku: „Súd môže vo výnimočných prípadoch zmeniť výšku pokuty uvedenej v článku 598[15], ak došlo k zmene okolností“.

19 — Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že prináleží navrhovateľovi predložiť dôkaz o prekážkach práva styku spôsobených odporcom.

20 — Pozri § 19 ods. 1 TpL.

21 — Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že oprávneným dôvodom v zmysle tohto ustanovenia sú okrem iného ochorenie dieťaťa, ktoré môže brániť výkonu práva styku, nevyzdvihnutie dieťaťa rodičom, ktorý má právo styku, dohodnutým spôsobom alebo skutočnosť, že dieťa, ktoré je dostatočne vyspelé, styk odmieta. Súd má povinnosť *ex offo* zohľadniť relevantné okolnosti vzhľadom na najlepší záujem dieťaťa.

22 — Pozri § 11 zákona o pokutách.

44. Pokiaľ ide v druhom rade o určenie príjemcu sumy splatnej na základe pokuty, z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že v belgickom práve táto suma patrí oprávnenému v súlade s článkom 1385c Súdneho poriadku [23], zatiaľ čo vo fínskom práve sa platí štátu [24].

45. Teraz prejdem k analýze dvoch problémov, ktoré vyvoláva prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania, spomenutých v bode 36 týchto návrhov. Ktoré nariadenie je teda uplatniteľné v spore vo veci samej a aké sú podmienky vymáhania pokuty?

B – *O uplatniteľnosti nariadenia č. 44/2001*

46. Pokiaľ ide o prvú prejudiciálnu otázku, ktorá sa týka toho, či súdne rozhodnutie vydané v Belgicku, v ktorom bola uložená pokuta, o akú ide vo veci samej, s cieľom zabezpečiť vykonateľnosť práva styku, možno vykonať vo Fínsku na základe nariadenia č. 44/2001, pani Wiertz, všetky vlády členských štátov, ktoré predložili pripomienky, ako aj Komisia tvrdia, že toto nariadenie nie je uplatniteľné.

47. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že – čo sa týka uplatniteľného nariadenia – pochybnosti, ktoré vyjadril Korkein oikeus, spočívajú na skutočnosti, že povinnosť, ktorej výkon sa navrhuje, konkrétne zaplatenie pokuty, je peňažnou pohľadávkou, ktorá sa vzťahuje na právo styku. Hoci sa tento súd domnieva, že takáto pokuta v zásade nespadá do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001, má pochybnosti, pokiaľ ide o jej vymáhanie v rámci nariadenia č. 2201/2003.

48. Zastávam názor, že na zodpovedanie tejto prvej prejudiciálnej otázky je potrebné overiť, či v rámci výkladu článku 1 nariadenia č. 44/2001 pokuta, o akú ide vo veci samej, zodpovedá kritériám stanoveným judikatúrou Súdneho dvora.

49. V tejto súvislosti treba v prvom rade pripomenúť, že v rozsahu, v akom bol Bruselský dohovor nahradený nariadením č. 44/2001 [25] vo vzťahoch medzi členskými štátmi [26], výklad Bruselského dohovoru, ktorý podal Súdny dvor, platí aj pre zodpovedajúce ustanovenia tohto nariadenia [27]. Z odôvodnenia 19 nariadenia č. 44/2001 navyše vyplýva, že treba zaručiť kontinuitu pri výklade medzi Bruselským dohovorom a uvedeným nariadením.

50. Súdny dvor v rozsudku Realchemie Nederland [28] konštatoval, že pôsobnosť nariadenia č. 44/2001 sa tak ako pôsobnosť Bruselského dohovoru obmedzuje na pojem „občianske a obchodné veci“, ako je uvedené v článku 1 ods. 1 tohto nariadenia. [29] Podľa odseku 2 písm. a) toho istého článku sú z pôsobnosti tohto nariadenia vylúčené majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku. V tejto

23 — Pozri tiež PAYAN, G.: c. d., s. 181.

24 — Je to tak aj v prípade nemeckého práva, keďže výťažok z pokuty sa v Nemecku uhrádza do štátnej pokladnice. Pozri rozsudok Bundesgerichtshof (nemecký Spolkový súdny dvor) z 2. marca 1983 – IVb ARZ 49/82. Pozri tiež HÜßTEGE, R.: § 888. In: THOMAS, H., PUTZO, H. (Hrsg.): *Zivilprozessordnung*. 29. vyd. München, 2008, bod 15, a STÖBER, K.: § 888. In: ZÖLLER, R. (Hrsg.): *Zivilprozessordnung*. 28. vyd. Köln, 2010, bod 13.

25 — Pozri článok 68 ods. 1 nariadenia č. 44/2001.

26 — Pokiaľ ide o Dánske kráľovstvo, pozri Dohodu medzi Európskym spoločenstvom a Dánskym kráľovstvom o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, podpísanú v Bruseli 19. októbra 2005 (Ú. v. EÚ L 299, s. 62).

27 — Rozsudky Draka NK Cables a i. (C-167/08, EU:C:2009:263, bod 20), SCT Industri (C-111/08, EU:C:2009:419, bod 22), German Graphics Graphische Maschinen (C-292/08, EU:C:2009:544, bod 27), Realchemie Nederland (C-406/09, EU:C:2011:668, bod 38), Sapir a i. (C-645/11, EU:C:2013:228, bod 31), ako aj Sunico a i. (C-49/12, EU:C:2013:545, bod 32).

28 — C-406/09, EU:C:2011:668, bod 39.

29 — Tamže, bod 39.

súvislosti fínska, španielska a litovská vláda, ako aj Komisia poukazujú na to, že práve na čiastočné vyplnenie tejto medzery bolo prijaté nariadenie č. 2201/2003, ktoré sa vzťahuje na rozhodnutia vydané vo veciach rodičovských práv a povinností [30], medzi ktoré podľa článku 1 ods. 2 písm. a) tohto nariadenia patrí právo styku s dieťaťom [31].

51. Čo sa týka otázky, či spor patrí alebo nepatrí do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001, Súdny dvor uviedol, že táto pôsobnosť musí byť určená predovšetkým v závislosti od skutočností, ktoré charakterizujú povahu právnych vzťahov medzi stranami sporu, resp. predmetom tohto sporu. [32] Konkrétnejšie, pokiaľ ide o predbežné opatrenia, Súdny dvor zastáva názor, že ich zahrnutie do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001 je určené nie ich vlastnou povahou, ale povahou práv, ktorých ochranu zaručujú. [33]

52. Ako som vysvetlil v bode 40 týchto návrhov, v prejednávanom prípade má pokuta, o ktorú ide v spore vo veci samej, podľa článku 1385a Súdneho poriadku akcesorickú povahu vo vzťahu k hlavnej povinnosti. V prejednávanej veci hlavná povinnosť vyžaduje, aby pani Wiertz umožnila pánovi Bohezovi výkon práva styku, ktoré mu bolo priznané.

53. V rámci výkonu súdneho rozhodnutia, ktoré zahŕňa povinnosť zaplatiť pokutu s cieľom zabezpečiť splnenie súdneho rozhodnutia vydaného v občianskych a obchodných veciach, Súdny dvor spresnil, že povaha tohto práva na výkon rozhodnutia závisí od povahy subjektívneho práva, pri ktorého porušení bol nariadený výkon rozhodnutia [34], teda v prejednávanom prípade práva styku pána Boheza.

54. Z toho podľa môjho názoru vyplýva, že vymáhanie pokuty, o akú ide vo veci samej, nespadá do pôsobnosti nariadenia č. 44/2001. Na jednej strane má totiž táto pokuta akcesorickú povahu a úzko súvisí s právom styku, ktorého výkon zabezpečuje, a na druhej strane sú otázky týkajúce sa práva styku vylúčené z pôsobnosti nariadenia č. 44/2001.

55. Navrhujem teda, aby Súdny dvor odpovedal na prvú prejudiciálnu otázku tak, že súdne rozhodnutie vydané v členskom štáte, v ktorom je uložená pokuta na zabezpečenie vykonateľnosti práva styku, nemožno vykonať v inom členskom štáte na základe nariadenia č. 44/2001.

56. Vzhľadom na mnou navrhovanú odpoveď na prvú prejudiciálnu otázku nie je potrebné odpovedať na druhú otázku.

C – *O podmienkach vymáhania pokuty v rámci nariadenia č. 2201/2003*

57. Svojou treťou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta Súdneho dvora, či pokutu vzhľadom na to, že zabezpečuje výkon súdneho rozhodnutia o práve styku, treba považovať za opatrenie na výkon rozhodnutia, ktoré z tohto dôvodu patrí do rámca konania o výkone práva styku, ktoré sa podľa článku 47 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 riadi vnútroštátnym právom, alebo či pokuta tvorí neoddeliteľnú súčasť rozhodnutia o práve styku a z tohto dôvodu je priamo vykonateľná na základe nariadenia č. 2201/2003.

30 — Článok 1 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 2201/2003.

31 — Pokiaľ ide o dôvody vylúčenia otázok súvisiacich s osobným stavom fyzických osôb z Bruselského dohovoru, v správe P. Jenarda týkajúcej sa Dohovoru z 27. septembra 1968 o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES C 59, 1979, s. 10) sa uvádza, že „bez ohľadu na zvolené pravidlá právomoci – za predpokladu, že výboru by sa podarilo dospieť k zjednoteniu týchto pravidiel v predmetnej oblasti – rozdiely existujúcich legislatívnych systémov v týchto veciach, najmä kolíznych noriem, boli také, že bolo ťažké vzdať sa preskúmania uvedených pravidiel v štádiu vyhlásenia rozhodnutia za vykonateľné“ [*neoficiálny preklad*].

32 — Rozsudok Realchemie Nederland (C-406/09, EU:C:2011:668, bod 39 a citovaná judikatúra).

33 — Tamže, bod 40.

34 — Pozri analogicky rozsudok Realchemie Nederland (C-406/09, EU:C:2011:668, bod 42).

58. Na zodpovedanie tejto otázky v prvom rade preskúmam právnu povahu pokuty z hľadiska systému uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí v Únii. V druhom rade preskúmam, či je pokuta, o akú ide vo veci samej, neoddeliteľnou súčasťou merita rozhodnutia o práve styku, alebo či ju naopak možno oddeliť ako samostatnú povinnosť.

1. O právnej povahe pokuty z hľadiska systému uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí v Únii

59. Ako bolo spomenuté v bode 39 týchto návrhov, pokuta je vo všeobecnosti nástrojom, ktorý sa uplatňuje vo viacerých členských štátoch. Jej cieľom je zabezpečiť výkon povinnosti, ktorá v konaní vo veci samej spočíva v rešpektovaní práva styku. Má teda akcesorickú povahu a spočíva na predpoklade, že hrozba povinnosti zaplatiť značnú sumu by mala motivovať povinného k dobrovoľnému splneniu svojej povinnosti. Ako som už totiž spomenul, pokuta sa z tohto hľadiska podobá opatreniu na výkon rozhodnutia.

60. Jednotlivé etapy uplatňovania pokuty jasne svedčia o jej zložitosti a umožňujú lepšie pochopiť jej povahu. Každá z týchto etáp, konkrétne uloženie hlavnej povinnosti spojené so stanovením pokuty, určenie konkrétnej vyčíslenej sumy a dobrovoľné alebo nútené zaplatenie tejto sumy, môže podliehať odlišným pravidlám a postupom.[35] Zložitosť pokuty je pritom ešte väčšia v prípade, ak má byť toto opatrenie prijaté v cezhraničnom kontexte.[36]

61. Táto posledná uvedená okolnosť, ktorou je cezhraničný aspekt, vysvetľuje okrem iného ťažkosti spojené s vymedzením režimu uplatniteľného na pokutu v rámci systému uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí v Únii, ku ktorým dochádza v konaní vo veci samej.

62. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy je rozhodujúcou otázkou otázka právnej povahy pokuty, o akú ide vo veci samej.

2. Pokuta ako neoddeliteľná súčasť merita rozhodnutia o práve styku

63. Dovoľte mi, aby som svoju analýzu začal otázkou: Má sa vychádzať z toho, že pokuta, o ktorú ide vo veci samej, tvorí neoddeliteľnú súčasť merita rozhodnutia o práve styku, alebo naopak že ju možno oddeliť ako samostatnú povinnosť?

64. Pokiaľ ide o konanie vo veci samej, zastávam názor, že taká pokuta tvorí neoddeliteľnú súčasť merita rozhodnutia o práve styku.

65. V tejto súvislosti musím najprv spresniť, že z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že pokuta uložená belgickým súdom má zabezpečiť výkon rozhodnutia týkajúceho sa práva styku. Táto pokuta bola stanovená súdom členského štátu pôvodu súbežne s rozhodnutím o veci samej, a teda má akcesorickú povahu. Ide tu o prvú etapu uplatňovania pokuty, ktorá je spomenutá v bode 60 týchto návrhov, konkrétne o uloženie hlavnej povinnosti spojené so stanovením tejto pokuty.

35 — Pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Cruz Villalón vo veci DHL Express France (C-235/09, EU:C:2010:595, body 47 a 48).

36 — Tamže, body 47 a 48.

66. Komisia na pojednávaní správne zdôraznila, že prejednávaný prípad, v ktorom ide o výkon rozhodnutia o práve styku, v ktorom je uložená pokuta, v inom členskom štáte, si nemožno zamieňať s prípadom, keď súd členského štátu pôvodu vydal rozhodnutie týkajúce sa práva styku, ale neuložil v ňom pokutu.[37] V tomto hypotetickom prípade by sa dodatočné uloženie pokuty súdom členského štátu výkonu určite spravovalo článkom 47 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 a podliehalo by právnym predpisom členského štátu výkonu. Článok 26 tohto nariadenia však zakazuje preskúmanie rozhodnutia o práve styku vo veci samej.

67. Ďalej by som chcel osobitne zdôrazniť, že – ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania a z písomných pripomienok Komisie – predpokladom vymáhania pokuty, o akú ide v spore vo veci samej, je nedodržanie povinnosti rodiča, s ktorým dieťa býva, spolupracovať pri výkone práva styku. V tejto súvislosti sa stotožňujem s tvrdením fínskej, španielskej a litovskej vlády, ako aj Komisie, že pokuta tvorí neoddeliteľnú súčasť rozhodnutia o práve styku. V dôsledku toho je logické vychádzať z toho, že pokuta je v zásade rovnako vykonateľná ako samotné rozhodnutie o práve styku, ako to stanovuje nariadenie č. 2201/2003.

68. Ak by sa naopak v prejednávanom prípade pripustil výklad fínskej vlády, podľa ktorého pokuta spadá do rámca vykonávacieho konania v zmysle článku 47 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, pokutu by nebolo možné uznať ani vykonať na základe tohto nariadenia, ale vzťahovalo by sa na ňu právo členského štátu výkonu[38], ako to táto vláda sama uvádza. V tomto prípade by hrozilo, že pokuta uložená súdom členského štátu pôvodu, v tomto prípade belgickým súdom, na zabezpečenie výkonu práva styku stratí účinok, hoci ide o opatrenie, ktorého cieľom je zabezpečiť výkon práva styku. Donucovací charakter pokuty by bol teda obmedzený len na členský štát pôvodu.

69. Preto som dospel k záveru, že pokuta, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou rozhodnutia o práve styku, o akú ide vo veci samej, je z tohto dôvodu priamo vykonateľná na základe nariadenia č. 2201/2003, a teda ju nemožno považovať za opatrenie na výkon rozhodnutia, ktoré spadá do rámca vykonávacieho konania v zmysle článku 47 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003.

D – *O určení výšky pokuty v rámci nariadenia č. 2201/2003: analogické uplatnenie článku 49 nariadenia č. 44/2001*

70. Svojou štvrtou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd pýta, či musí byť pokuta pred jej vymáhaním v členskom štáte, v ktorom sa žiada o výkon, predmetom nového súdneho rozhodnutia v členskom štáte pôvodu, aby súd tohto členského štátu s konečnou platnosťou určil jej výšku.

71. Z písomných pripomienok fínskej a litovskej vlády vyplýva, že podľa ich názoru je taký zásah súdu členského štátu pôvodu zbytočný, keďže na vymáhanie pokuty sa v každom prípade vzťahujú vnútroštátne predpisy členského štátu výkonu v rámci článku 47 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003. Naproti tomu španielska vláda a Komisia vo svojich pripomienkach tvrdia, že je potrebné vyplniť neexistenciu pravidla, aké sa nachádza v článku 49 nariadenia č. 44/2001, v nariadení č. 2201/2003 analogickým uplatnením tohto ustanovenia.

72. Súhlasím s druhým stanoviskom.

37 — Musím zdôrazniť, že ak súd štátu pôvodu uloží pokutu na zabezpečenie hlavnej povinnosti, teda práva styku, v rozhodnutí nasledujúcom po rozhodnutí, ktorým sa konštatuje toto právo, v zásade pretrváva akcesorická povaha pokuty. V dôsledku toho sa pokuta nemôže spravovať článkom 47 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003.

38 — Domnievam sa, že vzhľadom na to, že fínska vláda zastáva názor, že pokuta je neoddeliteľnou súčasťou rozhodnutia o práve styku, táto argumentácia sa javí ako rozporná.

73. Požiadavka určenia výšky pokuty síce nie je stanovená nariadením č. 2201/2003, ale v prejednávanom prípade je potrebné rozobrať analogické uplatnenie článku 49 nariadenia č. 44/2001.[39] Normotvorca Únie totiž upravil pokutu len v rámci článku 49 nariadenia č. 44/2001.[40] Zásah normotvorcu Únie v tejto oblasti má za následok, že súdne rozhodnutia vydané v niektorom členskom štáte, ktorými sa ukladá také opatrenie, „sa vykonajú na území iného [členského] štátu len vtedy, ak ich výšku s konečnou platnosťou určili súdy štátu pôvodu“[41]. Uplatnenie tohto článku je teda podmienené určením výšky pokuty.[42] Inak povedané, článok 49 nariadenia č. 44/2001 neumožňuje určiť výšku pokuty v inom členskom štáte, než v ktorom bola pokuta uložená.[43] V dôsledku toho sú súdne rozhodnutia, ktorými sa ukladá pokuta, ktorej výška nebola „určená s konečnou platnosťou“ v členskom štáte pôvodu, vylúčené z pôsobnosti zásady voľného pohybu rozsudkov v občianskych a obchodných veciach, ktorá je jedným zo základných cieľov sledovaných nariadením č. 44/2001, ako sa uvádza v odôvodnení 6 tohto nariadenia.

74. Zastávam názor, že v prejednávanom prípade sa analogické uplatnenie tohto ustanovenia javí relevantné. V súvislosti s týmto uplatnením musím uviesť nasledujúce úvahy.

75. V prvom rade, ako som už uviedol vyššie, požiadavka určenia výšky pokuty nie je stanovená vo všetkých členských štátoch.[44] Fáza predchádzajúceho určenia výšky pokuty teda môže podliehať rozdielnym pravidlám a postupom v jednotlivých vnútroštátnych právnych poriadkoch, čo platí v prejednávanej veci, keďže belgické právo nepozná také konanie na určenie výšky pokuty. Tento rozdiel medzi vnútroštátnymi právnymi poriadkami je dôvodom, pre ktorý bolo prijaté pravidlo uvedené v článku 49 nariadenia č. 44/2001.[45] Zo správy vypracovanej P. Schlosserom[46] presnejšie vyplýva, že toto pravidlo bolo doplnené „s cieľom napraviť ťažkosti, ktoré by z neho mohli vyplynúť vo vzťahoch medzi štátmi v oblasti výkonu rozsudkov týkajúcich sa uskutočnenia jednotlivých úkonov, ak je stanovenou sankciou pokuta“ [*neoficiálny preklad*].

39 — Pozri MAGNUS, U., MANKOWSKI, P.: Introduction. In: MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. (eds.): *Brussels II bis Regulation*. Sellier European Law Publishers, 2012, s. 32: „[it] ought to be stressed again that it would be foolish to dispose lightly of the treasure contained in the Brussels I regime and the experiences made in that realm. Prospective adventure trips might turn into entertainment journeys where Brussels I has already paved the ways“.

40 — Ťažkosti súvisiace s výkladom článku 49 nariadenia č. 44/2001 týkajúcim sa pojmu „pokuta“ v jednotlivých vnútroštátnych právnych poriadkoch viedli niektorých autorov k názoru, že tento pojem má byť predmetom „autonómneho výkladu“, zameraného na funkciu tohto nástroja, ktorou je „uloženie alebo hrozba uloženia povinnosti účastníkovi konania zaplatiť peňažnú sumu s cieľom zabezpečiť vykonateľnosť súdneho rozhodnutia vydaného v občianskych a obchodných veciach“. Pozri GUINCHARD, E.: Procédures civiles d'exécution en droit international privé. In: GUINCHARD, S., MOUSSA, T. (dir.): *Droit et pratique des voies d'exécution*. 7. vyd. Dalloz, 2012, s. 2172 a 2192.

41 — Táto podmienka bola zakotvená v článku 43 Bruselského dohovoru. Pozri správu vypracovanú P. Jenardom, c. d. s. 54. Toto riešenie bolo zakotvené aj v Lugánskom dohovore zo 16. septembra 1988 a bolo prevzaté do článku 49 [nového] Lugánskeho dohovoru z 30. októbra 2007 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 339, s. 1).

42 — Toto riešenie bolo predmetom kritiky okrem iného v správe, ktorú vypracovali B. Hess, T. Pfeiffer a P. Schlosser, c. d., s. 271 až 275, ktorá poukázala na ťažkosti spojené s výkladom článku 49 nariadenia č. 44/2001. Pozri tiež HESS, B., PFEIFFER, T., SCHLOSSER, P.: *The Brussels I Regulation (EC) No 44/2001*. München: Beck, 2008, s. 156 až 159. V tomto zmysle bol článok 67 návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Prepracované znenie) [KOM(2010) 748 v konečnom znení zo 14. decembra 2010, s. 271 až 275] sformulovaný takto: „rozsudok vydaný v niektorom členskom štáte, ktorým sa ukladá pokuta, je vykonateľný v členskom štáte výkonu v súlade s oddielmi 1 alebo 2 podľa okolností daného prípadu. Príslušný súd alebo orgán členského štátu výkonu stanoví výšku platby, ak túto sumu neurčili s konečnou platnosťou súdy členského štátu pôvodu“. Ako Komisia poznamenala vo svojich písomných pripomienkach, po rokovaniach sa však dospelo k záveru, že podmienka týkajúca sa určenia konečnej výšky pokuty bola jediným konkrétnym prostriedkom umožňujúcim zabezpečiť vymoženie pokút v zahraničí a toto ustanovenie zostalo v prepracovanom znení nariadenia č. 44/2001 nezmenené. Pozri tiež môj komentár v nasledujúcej poznámke pod čiarou.

43 — Pozri článok 55 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 351, s. 1). Hoci znenie tohto článku sa odlišuje od znenia článku 49 nariadenia č. 44/2001, v oboch týchto článkoch je stanovená požiadavka určenia výšky pokuty súdom. Pozri tiež článok 66 nariadenia č. 1215/2012: „1. Toto nariadenie sa uplatňuje len na konania začaté, na listiny úradne vyhotovené alebo zaregistrované ako verejné listiny a na súdne zmiery schválené alebo uzavreté od 10. januára 2015. 2. Bez ohľadu na článok 80 sa nariadenie (ES) č. 44/2001 naďalej uplatňuje na rozsudky vydané v konaniach začatých, na listiny úradne vyhotovené alebo zaregistrované ako verejné listiny a na súdne zmiery, ktoré sa schválili alebo uzavreli pred 10. januárom 2015, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti uvedeného nariadenia.“

44 — Pozri bod 42 týchto návrhov.

45 — Pozri GAUDEMET-TALLON, H.: *Compétence et exécution des jugements en Europe. Règlement n° 44/2001. Conventions de Bruxelles et de Lugano*. 4. vydanie. L.G.D.J., 2010, s. 487.

46 — C. d., s. 132.

76. V tejto súvislosti sa Komisia domnieva, že hoci nariadenie č. 2201/2003 neobsahuje ustanovenie rovnocenné článku 49 nariadenia č. 44/2001, táto otázka nebola vznesená pri rokovaní ani preberaná pri tvorbe nariadenia č. 2201/2003. Ako však Komisia uviedla na pojednávaní, nemožno z toho vyvodiť, že zámerom normotvorcu bolo vylúčiť vymáhanie pokuty z pôsobnosti tohto nariadenia.

77. V druhom rade poukazujem na to, že analogickým uplatnením článku 49 nariadenia č. 44/2001 by sa zabránilo akejkoľvek forme preskúmania rozhodnutia vydaného súdom členského štátu pôvodu z vecného hľadiska, aké by mohlo vyplynúť zo zásahu súdu členského štátu výkonu [47], zakázaného v článku 26 nariadenia č. 2201/2003 [48]. Tento súd by totiž v súvislosti s tým, že by zasiahol s cieľom upraviť pokutu podľa procesných predpisov svojho štátu, nielenže narazil na ťažkosti spojené s uplatňovaním procesných predpisov iného právneho poriadku, ale najmä – a to je najdôležitejšie – konal by v rozpore s režimom výkonu stanoveným nariadením č. 2201/2003 a so zásadou vzájomného uznávania súdnych rozhodnutí, na ktorej je toto nariadenie založené. [49] V tejto súvislosti považujem za vhodné tiež poznamenať, že z odôvodnení 2 a 21 nariadenia č. 2201/2003 vyplýva, že režim uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí je základom na vytvorenie skutočného justičného priestoru a je založený na zásade vzájomnej dôvery.

78. Okrem toho dodávam, že vzhľadom na osobitný charakter práva styku, pokiaľ ide o jeho praktický výkon [50], jedinou právomocou, ktorou disponuje súd členského štátu výkonu so zreteľom na rozhodnutie o práve styku, je právomoc, ktorú mu priznáva článok 48 nariadenia č. 2201/2003 týkajúci sa praktických opatrení na výkon tohto práva [51]. Toto ustanovenie totiž necháva súdu členského štátu výkonu určitú mieru voľnej úvahy, keďže mu dovoľuje zasiahnuť s cieľom zabezpečiť účinný výkon práva styku. Súd členského štátu výkonu však nemôže preskúmať rozhodnutie vo veci samej, a môže len preskúmať, či toto rozhodnutie zahŕňa praktické opatrenia týkajúce sa výkonu tohto práva a či sú tieto opatrenia postačujúce [52]. V tejto súvislosti Komisia vo svojich písomných pripomienkach zdôrazňuje, že súdy by mali využívať právomoci, ktoré im priznáva článok 48 nariadenia č. 2201/2003, s cieľom zabezpečiť, aby právo styku bolo vždy možné a aby bol v prípade potreby možný jeho nútený výkon. S týmto stanoviskom súhlasím.

79. V treťom rade je podľa môjho názoru analogické uplatnenie článku 49 nariadenia č. 44/2001 potrebné, keďže ide o výnimku zo všeobecného pravidla článku 41 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003. Toto posledné uvedené ustanovenie upravuje uznanie a výkon rozsudku o práve styku v inom členskom štáte „bez potreby vyhlásenia za vykonateľné a bez možnosti namietať proti jeho uznaniu, ak bol rozsudok osvedčený v členskom štát[e] pôvodu podľa odseku 2“. Prípadná úprava práva styku s cieľom jednak lepšie vyhovieť najlepšiemu záujmu dieťaťa a jednak zohľadniť zmeny, ktoré prípade nastali, patrí výlučne do právomoci súdu členského štátu pôvodu. Súd členského štátu výkonu musí byť oprávnený založiť svoje rozhodnutie na pokute, ktorej výška bola s končenou platnosťou určená.

80. V konaní vo veci samej musí teda pán Bohez získať od belgického súdu potvrdenie konečnej výšky pokuty, aj keď sa podľa belgického práva nevyžaduje nijaké samostatné rozhodnutie. V tejto súvislosti považujem za užitočné poukázať na belgickú judikatúru a právnu náuku v tejto oblasti. Podľa belgickej judikatúry je totiž žaloba podaná na súde členského štátu pôvodu odôvodnená z hľadiska nariadenia

47 — Pozri MCELEAVY, P.: Article 48. In: MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. (eds.): *Brussels II bis Regulation*, c. d., s. 398 až 402, s. 399: „It was clearl[y]… that courts in the State of enforcement were afforded a limited power through Art. 48 to review the foreign order to assess the modalities of its operation“.

48 — V tejto súvislosti pozri tiež článok 45 ods. 2 nariadenia č. 44/2001.

49 — Pozri analogicky rozsudok Aguirre Zarraga (C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, body 69 a 70).

50 — Právo styku často závisí od vonkajších okolností, akými sú zdravie dieťaťa alebo vzdialenosť medzi rodičom a dieťaťom, ktoré sú v cezhraničnom kontexte citeľnejšie.

51 — Podľa článku 48 nariadenia č. 2201/2003 pod podmienkou, že „v rozsudku vynesenom súdmi členského štátu, ktorý mal [ktoré mali – *neoficiálny preklad*] právomoc rozhodnúť vo veci samej, [sa] neprijali potrebné opatrenia alebo prijaté opatrenia nie sú dostatočné za predpokladu, že sa zachovajú podstatné prvky tohto rozsudku“.

52 — Pozri MCELEAVY, P.: c. d., s. 398.

č. 44/2001, aj keď belgické právo neupravuje konanie na určenie výšky pokuty.[53] V belgickej právnej náuke panuje názor, že v rámci „európskeho priestoru“ má väčší význam nariadenie č. 44/2001 a belgický súd, ktorý rozhoduje o výkone rozhodnutia, má právomoc určiť výšku pokuty, aj keď sa v Belgicku nezačne konanie o výkone rozhodnutia.[54] V každom prípade právomoc na určenie výšky pokuty patrí príslušným orgánom štátu pôvodu.

81. Vo štvrtom rade sa domnievam, že požiadavka určenia výšky pokuty v rámci nariadenia č. 2201/2003 je opodstatnená v takej citlivej oblasti, akou je vo všeobecnosti oblasť rodinných vzťahov a osobitne oblasť práva styku. Článok 24 ods. 3 Charty základných práv Európskej únie stanovuje, že „dieťa má právo na pravidelné udržiavanie osobných vzťahov a priamych stykov s obidvoma svojimi rodičmi, ak to nie je v rozpore s jeho záujmom“[55]. V tejto súvislosti z odôvodnenia 2 nariadenia č. 2201/2003 vyplýva, že právo styku sa považuje za prioritné. Pre ochranu práv dieťaťa je teda rozhodujúce, aby obidvaja rodičia mohli účinne vykonávať svoje právo styku, čo je práve cieľom každej pokuty.

82. Za týchto okolností by analogické uplatnenie článku 49 nariadenia č. 44/2001 umožnilo súdne preskúmanie porušení hlavnej povinnosti namietaných oprávneným. Toto preskúmanie má zásadný význam pre lepšie zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa. Predpokladá totiž, že súd členského štátu pôvodu určí nielen počet neuskutočnených návštev dieťaťa, ale aj dôvody, pre ktoré sa tieto návštevy neuskutočnili, ak sú napríklad spojené s úrazom, zdravím dieťaťa alebo rodiča, odmietnutím dospievajúceho dieťaťa udržiavať vzťahy s rodičom, ktorý nemá opatrovnícke právo, alebo s ekonomickými problémami rodičov.

83. Napokon, ako vyplýva z bodu 79 týchto návrhov, ak sa v rozhodnutí týkajúcom sa práva styku uloží pokuta a ak sa v inom členskom štáte požiada o jej vymáhanie, obidva dotknuté súdy musia v najlepšom záujme dieťaťa spolupracovať s cieľom zabezpečiť zohľadnenie všetkých okolností veci. Na tento účel môžu využiť právomoci, ktoré im priznáva článok 48 nariadenia č. 2201/2003. Takáto spolupráca si vyžaduje rozdelenie právomocí a povinností medzi súdom členského štátu pôvodu a súdom členského štátu výkonu s cieľom zabezpečiť dieťaťu ochranu, ktorú mu priznáva právo Únie. Dotknuté súdy musia vziať do úvahy predovšetkým najlepší záujem dieťaťa.[56]

84. So zreteľom na vyššie uvedené skutočnosti teda zastávam názor, že pokuta musí byť pred jej vymáhaním v členskom štáte, v ktorom sa žiada o výkon, predmetom nového súdneho rozhodnutia v členskom štáte pôvodu, aby súd tohto členského štátu s konečnou platnosťou určil jej výšku.

85. Vzhľadom na moje odpovede na tretiu a štvrtú otázku nie je potrebné odpovedať na piatu prejudiciálnu otázku položenú vnútroštátnym súdom.

53 — Pozri uznesenie predsedu Tribunal de première instance de Liège (Súd prvého stupňa v Liège) zo 17. septembra 2003: „… ide o preventívnu žalobu, ktorá je prípustná v prípade, ak prístup povinného jasne svedčí o tom, že uloženie pokuty je spochybnené. Okrem toho toto predchádzajúce určenie výšky pokuty sa vyžaduje podľa článku 49 nariadenia ES č. 44/2001…, čo vzhľadom na toto nariadenie odôvodňuje žalobu podanú na súde štátu pôvodu, aj keď nariadenie Benelux neupravuje konanie na určenie výšky pokuty“.

54 — Pozri de LEVAL, G., van COMPERNOLLE, J.: *Saisies et astreinte*. Édition Formation Permanente CUP – Octobre 2003, Université de Liège, s. 272, a van COMPERNOLLE, J.: c. d., s. 47: „na rozdiel od toho, čo je stanovené v priestore Beneluxu, sa v európskom priestore vyžaduje znovu sa obrátiť na súd štátu pôvodu s cieľom získať nový exekučný titul, v ktorom je určená výška pokuty, na základe ktorého sa môže uskutočniť konanie o nútenom výkone rozhodnutia. Európske nariadenie má teda prednosť a súd, ktorý rozhoduje o výkone rozhodnutia, má právomoc určiť výšku pokuty, aj keď sa nezačne konanie o výkone rozhodnutia“.

55 — Pozri odôvodnenie 33 nariadenia č. 2201/2003. Pozri tiež LENAERTS, K.: The Interpretation of the Brussels II Bis Regulation by the European Court of Justice. WEITZEL, L. (dir.): *En hommage à Albert Weitzel – L'Europe des droits fondamentaux*. PEDONE A., 2013, s. 129 až 152, s. 132: „The Regulation must be interpreted in compliance with the fundamental rights of the child concerned, notably with Articles 7 and 24 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union“.

56 — Pozri LENAERTS, K.: c. d., s. 151: „When interpreting the provisions of the Brussels II bis Regulation relating to matters of parental responsibility, the ECJ always takes into account the best interests of the child“.

V – **Návrh**

86. So zreteľom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázky, ktoré položil Korkein oikeus, takto:

1. Súdne rozhodnutie vydané v členskom štáte, v ktorom je uložená pokuta na zabezpečenie vykonateľnosti práva styku, nemožno vykonať v inom členskom štáte na základe nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach.

2. Pokuta, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou rozhodnutia o práve styku, o akú ide vo veci samej, je z tohto dôvodu priamo vykonateľná na základe nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, a nemožno ju považovať za opatrenie na výkon rozhodnutia, ktoré spadá do rámca vykonávacieho konania v zmysle článku 47 ods. 1 tohto nariadenia.

3. Pokuta musí byť pred jej vymáhaním v členskom štáte, v ktorom sa žiada o výkon, predmetom nového súdneho rozhodnutia v členskom štáte pôvodu, aby súd tohto členského štátu s konečnou platnosťou určil jej výšku.